

Z VĚDECKÉHO ŽIVOTA

Sjezd českých právníků 2022 – obnovená tradice

Dne 5. května 2022 se v Praze v prostorách Karolina uskutečnil po přibližně století novodobý *Sjezd českých právníků*.

Všechny justiční a právnické komory a spolky, jmenovitě Česká advokátní komora, Exekutorská komora, Notářská komora, Soudcovská unie ČR, Unie podnikových právníků a Unie státních zástupců ČR v čele s Jednotou českých právníků přijaly o rok dříve rozhodnutí obnovit tradici právnických sjezdů jako nejvýznamnějšího fóra pro setkávání a diskusí zástupců právnických profesí.

Sjezd si slovy hlavních organizátorů vytkl za cíl zahájení novodobého kolegiálního dialogu právníků napříč profesemi za účelem reflexe principů, na nichž spočívá práce a poslání právníka a jež je nutno ctít. Právnický stav jako celek totiž má nejen v dnešních dobách zvýšenou odpovědnost za úroveň právního státu a za zachování demokratických hodnot, na nichž svobodná pluralitní společnost stojí.

Myšlenka na uspořádání akce se zrodila zejména na půdě Jednoty českých právníků, volbu sjednocujícího tématu i postup organizačních prací však ovlivnila pandemie nemoci covid-19. Téma bylo pro první sjezd vybráno vhodně a nebylo zvoleno náhodně: *Právníci – odpovědnost nejenom profesní, ale i společenská a institucionální pojistky jejich nezávislosti*. Zároveň téma bohužel nečekaně akcentoval nad přednášenými příspěvky vznášející se temný duch ozbrojeného napadení Ukrajiny Ruskou federací.

Slavnostní zahájení proběhlo za zvuku fanfár a krátkého varhanního koncertu ve Velké aule Karolina za účasti dvou stovek zástupců profesních komor, další program pak pokračoval v přilehlých prostorách. Přizvání byli rovněž slovenští kolegové a zástupci akademického prostředí. Informace o dění přenášel celý den do online prostoru *Advokátní deník*. Písemné vyhotovení příspěvků obdrželi účastníci z komor a spolků předem e-mailem, ze sjezdu byl plánován tištěný sborník.

Sjezd ve Velké aule Karolina zahájil (dále bez uvedení titulů) *Martin Foukal*, předseda Pražského sdružení Jednoty českých právníků. Úvodní slovo držel *Pavel Rychetský*, předseda Jednoty českých právníků, který připomněl, že „*současná společenská realita se všemi svými atributy, zejména nestabilitou, se přirozeně dotýká také právnického stavu. Naším posláním je ochrana principů, na kterých stojí materiální právní stát*.“ Účastníky sjezdu rovněž přivítali předseda Senátu Parlamentu ČR *Miloš Vystrčil* a rektorka Univerzity Karlovy *Milena Králíčková*. O historii právnických sjezdů následně pohovořili *Jan Kuklík*, prorektor Univerzity Karlovy, a *Stanislav Balík*, děkan Fakulty právnické Západočeské univerzity. Ten ve svém příspěvku citoval zejména zprávy z časopisu *Právník*, kdy původní idea pořádat právnické sjezdy se v českých zemích zrodila při příležitosti odhalení pomníku *Viktorina Kornela ze Všehrd* v roce 1901. Organizačnímu komitétu předsedal *Antonín Randa*, starosta Jednoty právnické, samotná akce se uskutečnila v květnu 1904. Mezi lety 1905–1938 proběhly čtyři právnické sjezdy v Brně, Bratislavě a Praze. Kromě toho se konaly advokátní sjezdy, sjezdy německých právníků a sjezd slovanských právníků. „*První odborový sjezd československých právníků v roce 1936 byl zároveň posledním předmnichovským sjezdem. Po osvobození se konaly sjezdy právníků podle stranické příslušnosti* –

*právníci Československé sociální demokracie se sešli v Praze ve dnech 12.–13. října 1946, koncem téhož roku, ve dnech 7.–8. prosince 1946, se konal Sjezd právníků Komunistické strany Československa. Sjezd, připravovaný Právníckým klubem, který se měl konat v únoru 1948, se z pochopitelných důvodů neuskutečnil. Tradice odborných právníckých sjezdů pak byla po únoru 1948 definitivně přerušena.*¹

Další program sjezdu probíhal v Modré posluchárně a moderoval ho svým přitažlivým způsobem *Jan Kysela*, vedoucí katedry politologie a sociologie Právnícké fakulty Univerzity Karlovy. Zazněly zde referáty a koreferáty představitelů právníckých komor a spolků (podle abecedního pořadí). Nutno podotknout, že ne všichni v sále přítomní obdrželi předem písemná vyhotovení příspěvků. Bez této znalosti nebylo vždy snadné orientovat se v některých vystoupeních, která se právě na toto písemné vyhotovení odkazovala. Stejně tak nebylo snadné na příspěvek pak reagovat v diskusi. To je však dle mého názoru vše, co by se dalo organizátorům tak velké, různorodé a zkušenostně první akce vytknout.

Za Českou advokátní komoru vystoupil *Filip Melzer*, vysokoškolský pedagog a advokát, který se zabýval problematikou advokátní mlčenlivosti jako nedotknutelného základu důvěry klienta k advokátovi a možnosti působení advokátů a advokátních kanceláří v rámci legislativního procesu (legislativní outsourcing). Dále předseda Nejvyššího správního soudu *Karel Šimka*, podle něhož je mlčenlivost advokáta jedním, i když jistě klíčovým prvkem komplexnějšího vztahu důvěrnosti mezi klientem a advokátem. Krokem správným směrem by mohlo být obecné zakotvení zásady důvěrnosti vztahu klienta a advokáta, z níž by plynuly dílčí požadavky na důvěrnost informačního „provozu“ mezi nimi; přičemž v digitální době bude třeba obzvláště důkladně zohlednit, co pro důvěrnost vztahu advokáta a klienta znamená digitalizace některých advokátních postupů.

Za Exekutorskou komoru vystoupil její předseda *Jan Mlynářčík* s příspěvkem na téma soudní exekutor jako nezávislý a zodpovědný vymáhací orgán moderní společnosti, ve kterém se kromě zákonného postavení soudního exekutora, jeho profesní a společenské odpovědnosti zabýval rolí stavovské organizace při zajištění odbornosti a nezávislosti svých členů a pozastavil se nad příliš častou a nesystémovou novelizací předpisů upravujících exekuční řízení.

Notářskou komoru svým příspěvkem zejména o morální a zákonné odpovědnosti notáře, dohledu nad výkonem notářské profese a notářství jako výkonu veřejné moci, včetně judikatury Soudního dvora Evropské unie, reprezentoval *Filip Plašil*. Na jeho příspěvek navázala *Alena Macková*, s východiskem, že český notář je tradiční nezastupitelnou součástí českého systému ochrany práv – českého justičního systému, součástí evropského systému ochrany práv i součástí celosvětového systému ochrany práv. Dále hovořila o notářské činnosti v návaznosti na vzrůstající digitalizaci společnosti a o přeshraniční činnosti notáře – moderní notariát pro 21. století.

Čestná prezidentka Soudcovské unie *Daniela Zemanová* se zamýšlela nad povinnostmi soudce, jak jsou dány zákonem a vyplývají i z etických pravidel. Ministerstvo spravedlnosti by pro jednání o koncepčních otázkách týkajících se soudnictví jako celku mělo mít jasného partnera a navrhla orgán s pracovním názvem Rada pro otázky soudnictví.

¹ Dostupné z: <<https://advokatnidenik.cz/2022/05/05/prvniho-novodobeho-sjezdu-ceskych-pravniku-se-ucastni-pravnicke-spicky/>>.

Jiří Příbáň se ve svém příspěvku nazvaném *Kdo a koho žere svědomí* zabýval odpovědností v právu a demokratické společnosti a *David Kosař* konceptualizací soudcovské odpovědnosti, individuální odpovědnosti soudce, institucionální odpovědnosti soudní moci a hledání ideálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku.

Unii podnikových právníků zastupoval *Richard Bačka* svým příspěvkem o povinnosti mlčenlivosti a její ochraně pro podnikové právníky jako předpokladu institucionální pojistky jejich nezávislosti při plnění role podnikových právníků ve společnosti a státě založeném na vládě práva. Ten po srovnání zahraničních úprav konstatoval, že zákon ani etický kodex nemohou samy o sobě zaručit, že výkon práce podnikového právníka bude skutečně nezávislý. Pokud ale připustíme, že nezávislost by měla být zakotvena, pak by se měly hledat „*legislativně technické cesty, jak ji zajistit*“. *Kateřina Eichlerová* jej doplnila svým příspěvkem na téma podnikoví právníci jako právní profese a možnosti úpravy jejich nezávislosti.

Za Unii státních zástupců ČR vystoupil viceprezident *Ondřej Šťastný* s příspěvkem na téma státního zástupce jako ochránce veřejného zájmu, ve kterém hovořil o státním zastupitelství, institucionálních pojistkách a nezávislosti, obsahu a zdroji odpovědnosti státního zástupce, institucionálním zajištění správy státního zastupitelství a dotkl se i komunikace s novináři a veřejností. Ostatně problematika a problémy mediální prezentace právního stavu zaznívaly často i v prezentacích ostatních účastníků. *Jan Musil* rozvinul téma státního zástupce jako ochránce veřejného zájmu o ústavněprávní pozici státního zastupitelství. *Jan Wintr* pak o ústavní zakotvení státního zastupitelství, jeho řazení v rámci dělby moci, včetně doporučení Skupiny států proti korupci (GRECO). Státní zastupitelství by mělo být v Ústavě ČR spíše vyčleněno do samostatné části, nikoliv zařazeno automaticky do moci výkonné, jako je tomu nyní.

V druhém moderovaném bloku zazněla vystoupení přihlášených účastníků, ze kterých lze vybrat diskusní příspěvky zejména k tématu mlčenlivosti advokáta – například *Pavel Rychetský*, *Pavel Šámal*, *Petr Šuk*, *Tomáš Gřivna*, který je přesvědčen, že vedle povinnosti mlčenlivosti advokáta je třeba zaručit také důvěrnost komunikace mezi advokátem a klientem, nebo *Petr Tégl*, který shrnul rámec informační povinnosti advokáta ke klientovi. *Jan Lata*, prezident Unie státních zástupců ČR, navrhl toto téma jako speciální pro příští sjezd. Vzhledem k množství stanovisek, která na toto téma na sjezdu zazněla, lze tento nápad organizátorům vřele doporučit.

Dále, a nejen pro akademickou obec, připomněl děkan Právnické fakulty Univerzity Karlovy *Radim Boháč*, že právník je též právník-akademik a právník-legislativec a že tyto profese by na příštím sjezdu měly být jeho součástí. Rovněž hovořil o úloze vzdělávání právníků, jejich přípravě pro praxi a o potřebě změny financování, včetně doktorského studijního programu. Jako zástupce akademické obce se ztotožňuje s názorem, že pro příště by vysoké školy a pracoviště Akademie věd ČR měly být rovnocennými „spoluorganizátory“ sjezdu. Takto široce koncipovaný sjezd by byl reprezentativní vyčerpávajícím způsobem, byť nutno unat, že i na tomto sjezdu byli zástupci akademické obce přítomni a hovořili za řečnickým pultíkem, ovšem jako zástupci některých komor a spolků.

Poslední vystoupení měl předseda České advokátní komory *Robert Němec*: „*Chtěl bych říct něco pozitivního. Jestli existuje zlatý věk práva a právníků, tak mám pocit, že v něm právě žijeme. Dlouho v naší historii nebylo takhle dobré období, v němž se můžeme sejít a svobodně mluvit a nikdo z nás se nebojí, že to druhý den bude použito proti němu. Věřím v to, že máme funkční soudní systém, že máme demokracii. To, že máme k určitým věcem*

*výhrady, je pravda, ale už jen to, že o nich svobodně mluvíme a řešíme je, je skvělé. Skutečně žijeme ve zlatém věku jak demokracie, tak práva a respektu k lidským právům.*² Touto „závěrečnou řečí advokáta stejně jako u soudu“ Jan Kysela diskusní blok, a tedy i celý program zakončil.

Závěrem sjezdu přijaly Jednota českých právníků a sjezdový výbor, tvořený představiteli profesních komor a spolků, komuniké, ve kterém zejména prohlásily, že při vědomí zvýšené společenské a profesní odpovědnosti právnických profesí za ochranu demokratického právního státu vynaloží úsilí k obraně jeho principů a hodnot, jejichž středobodem je garance základních práv a svobod jednotlivce i dobrá správa věcí veřejných. Cílem tohoto úsilí je posilování obecného respektu k institucím a právním institutům, jež právní stát zosobňují, k principu rovnosti lidí před zákonem a dále uplatňování odborných znalostí nejen k poctivému výkonu právníckého povolání, ale také k hájení svobody a demokracie. Právnícká obec je připravena nabídnout svoji odbornost při legislativním procesu, při řešení etických otázek, podílet se na zvyšování právní kultury v České republice, tedy převzít svůj díl odpovědnosti za věci budoucí. Zvláště dnes, při současném dění u nás, v Evropě i ve světě, se jeví tento postoj jako nanejvýš potřebný.

Závěrem tohoto příspěvku lze shrnout, že pokud by deklarované úsilí dosáhlo většiny stanovených cílů, byl sjezd bezzbytku naplněn. Stejně tak se dle mého názoru naplnila očekávání organizátorů v zesílení pocitu stavovské sounáležitosti. Buďme tedy napjati v očekávání sjezdů příštích.

Lenka Vostrá*

² Dostupné z: <<https://advokatnidenik.cz/2022/05/05/prvniho-novodobeho-sjezdu-ceskych-pravniku-se-ucastni-pravnicke-spicky/>>.

* JUDr. Lenka Vostrá, Ph.D., Ústav státu a práva AV ČR, v. v. i. E-mail: lenka.vostra@ilaw.cas.cz. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5863-6584>. Příspěvek vznikl s podporou na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace Ústavu státu a práva AV ČR, v. v. i., RVO: 68378122.